

Restauracions arquitectòniques al Berguedà: La masia de *El Bruc* i el pont d'*Alfar*

per RAMON VILADÉS I JORDI PUNTAS

L'Àmbit de Recerques del Berguedà en un intent de vetllar pel patrimoni artístic de la comarca, demanà un ajut per a la restauració de la masia de El Bruc, a la Pobla de Lillet i la Generalitat li concedí. D'altra banda, no fa massa dies que l'Àmbit demanà als responsables del Patrimoni Artístic, una especial atenció per al pont d'Alfar, al municipi de Cercs.

El Bruc

Amb data de 10 d'octubre de 1983, l'Àmbit de recerques del Berguedà, va trametre a l'Honorable Conseller de Cultura de la Generalitat, una petició d'ajut econòmic per a la restauració i consolidació de la masia de El Bruc (en el terme municipal de la Pobla de Lillet), degut a la seva importància com a element del patrimoni artístic local. La demanda fou atesa, i, així, el mes de juny d'enguany varen començar les obres, de les quals, en el mes de novembre, finalitzà la primera fase.

En aquest article es fa una mica d'història de la masia i es descriu el projecte de restauració que es realitzà per presentar a la Generalitat i que s'ha seguit en fer les obres.

1. Memòria històrica de la masia de El Bruc

El Bruc té estructura clàssica de masia, amb el carener perpendicular a la façana, orientada a llevant, i pertanyent al grup II definit per J. Danés. A partir de l'estructura bàsica, durant el segle XVIII la casa amplia les seves dependències amb la construcció d'un ampli porxo-eixida als dos pisos i a la planta baixa. A les tres grans arcades de la planta baixa s'hi corresponen les sis del primer i segon pis.

La masia bàsicament de pedra de reble, combina aquest material amb la fusta, a les eixides. La façana i també la resta de la casa estaven totalment arrebossades.

La Masia de "El Bruc", a La Pobla de Lillet

ARXIU

Notícia històrica.

L'última gran ampliació de la casa correspon al S. XVIII, i sembla que es poden remuntar els orígens de la masia al S. XVI. Les notícies històriques de la casa reculen fins el S. XIV. L'any 1325 C. de Bruch de Vilacorba i el seu fill Jaume, contracten la dot del dit Jaume de Vilacorba i el seu fill Jaume, contracten la dot del dit Jaume amb GERALDA DEZ FEU i la seva mare, especificant que GERALDA vestirà una capa de drap d'Apré i una túnica de roba de Narbona.

L'any 1339, Bernat deç Bruch s'allista voluntàriament a l'exèrcit d'Artau de Pallars.

El 8 de maig de 1388 Raimundus deç Bruch, juntament amb altres homes de la parròquia de Santa Maria de Lillet, sol·liciten al bisbe de la Seu d'Urgell que l'església de Sant Serni de Merola sigui clausurada per abandonament i que tots els seus ornamentals siguin portats a Lillet, on s'obriria un altar amb advocació a Sant Cerni.

El 26 d'abril de 1440, constituïts dintre l'església de Santa Maria de Lillet els canonges Joan Font i Bartomeu de

Puig; Pere Çavila, donzell, senyor de la casa de la Vila, el batlle de Muga i els cònsols i molts parroquians, nomenaren el canonge Pere Bruch, procurador seu, perquè aconseguís, davant el Papa, el Bisbe o qualsevol altra autoritat, accelerar la resolució dels problemes que tenien amb al paborde de Lillet, Berenguier de Ferrer, que regentà el monestir des de 1337 fins a 1404, i que l'abandonà amb escriptures i diners.

En el fogatge de 1553, s'esmenta a Joan Bruch i Jaume com a habitants de la Pobla de Lillet.

2. Memòria descriptiva del projecte de restauració

La masia de El Bruch es troba situada a quatre-cents metres del quilòmetre número set de la carretera de la Pobla de Lillet a Campdevànol.

La restauració, en concret, s'adreça al porxos i les façanes del volum del S. XVIII, adossat a l'antiga edificació del S. XVI. Aquesta edificació té una gran bellesa formal i una relació visual i paisatgística directament relacionada amb el monestir romànic de Santa Maria de Lillet.

Constructivament, el volum suara esmentat, és de fàbrica de pedra, molt irregular, posada a truc de maceta, sense seguir filadees, i amb morter de calç. Els arcs superiors són de fàbrica de maó. Els sostres són d'embigats de fusta i morter de calç i guix. Els embigats són constituïts per un seguit de bigues que, pràcticament, es toquen, irregularment. Quant als paviments, el de la planta baixa és empedrat, el del primer pis, de cairó ceràmic i, la resta, planta segona i golfes, sense pavimentar. El capçat de les baranes és de pedra mutllurada exteriorment, en el primer pis i, de fusta, també mutllurada, en el segon, amb dues en molt mal estat. Els paraments exteriors, conjuntament amb els pilars i arcades, són arrebossats amb

morter de guix vermell, segons costum local, i estucats amb morter de calç i gra de marbre blanc. Els interiors són enguixats. La coberta és de teula aràbiga vella, sobre llates i embigat de fusta.

L'estat actual (abans de la restauració i consolidació ja efectuades) si exceptuem les parets laterals i cantonades, és pràcticament ruïnós: manca de fonamentació adient, de ploms i esquerdes importants i progresives en paraments i arcades. Jàsseres i embigats de fusta a punt de caure, i arrebossats i paviments en pèssim estat.

Projecte i treballs de la primera fase

Aquest projecte, presentat a la Generalitat, proposa la restitució del volum del S. XVIII, amb el màxim de rigor formal i emprant els materials més adients, constructivament parlant.

Per resoldre els paraments laterals, que compten amb una porta fora d'ús al costat esquerre i una finestra amb motllura de fusta en el travesser inferior a la banda dreta; hom preveu restituir les finestres a cada costat, de característiques similars a l'existent, per ser d'una major utilitat per a l'usuari, i respectant la configuració del mur.

També caldrà adecentar l'entonament, enderrocant el cobert adossat al costat esquerre de la casa i el que és situat davant de la masia, amb el mur del qual es conformaria una erola que ampliaria l'espai i la relació visual del conjunt.

Actualment, la primera fase del projecte descrit, ja ha finalitzat, i solament manquen els acabats de les motllures, el capçat de les baranes, la col·locació del paviment, l'arrebossat de la façana i la resolució de l'erola situada al davant de la masia.

Fitxa tècnica

Projecte d'execució de restauració de les façanes i porxos del S. XVIII de la

masia *El Bruc* de la Pobla de Lillet.

Situació: a 400 metres del Km 7 de la carretera de la Pobla de Lillet a Campdevànol.

Execució: L'obra de restauració ha estat portada a terme amb l'ajut de la Generalitat de Catalunya (Departament de Cultura), a petició de l'*Ambit de Recerques del Berguedà*.

Arquitecte: Lluís Boixader i Vilà

Aparellador: Agustí Costa i Curriu

Propietari: Joaquim Soria Bigordà

Constructor: Construccions Camacho

NOTES

La Memòria històrica de la masia de *El Bruc* fou efectuada per Rosa Serra i Rotés. Il·licenciada en Història de l'Art i membre del Departament d'Història de l'*Ambit de Recerques del Berguedà*. La Memòria descriptiva del projecte de restauració, la realitza en Lluís Boixader Vilà, arquitecte.

BIBLIOGRAFIA

IGLÉSIES, J: *El fogatge de 1553*. I. Barna, 1976, pp. 460-461
SERRA VILARÓ, J: *Les baronies de Pinós i Mataplana*. Vol. I, pp. 70;
Vol. II, pp. 211, 238; Vol. III, pp. 168

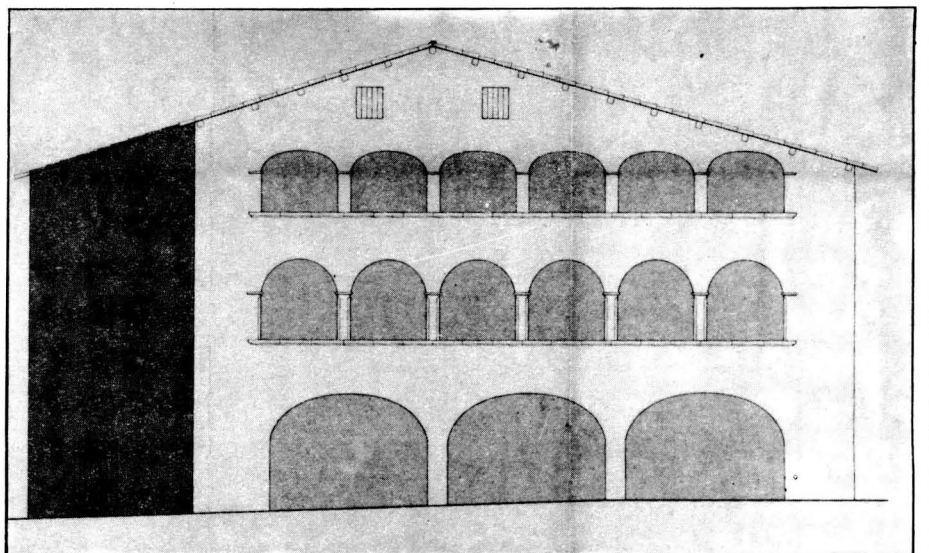
La paraula *bruc*:

"Gènere d'arbusts de la família de les *Ericàcies*, integrat per plantes de fulles verdes tot l'any i de flors petites, generalment blanques o roses, en forma de gerreta i agrupades variats com ara el *bruc d'hivern*, el *bruc d'escombres*, el *bruc vermell*, el *bruc d'aiguamoll* i el *bruc valencià*. Segons ens explica Joan Coromines en el seu Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana la paraula *bruc* és un celtisme adaptat i adoptat pel llatí, procedent de *Vroicos* (*froech* irl. ant; grup Ky; *Vroica* nom d'una deessa gàl·lica)

Projecte d'execució de restauració de les façanes i porxos del s. XVIII de la masia "El Bruc" de la Pobla de Lillet (Berguedà).

Situació: a 400 mts. del Km. 7 de la crta. de la Pobla de Lillet a Campdevànol.

FAÇANA A MIGDIA RESTAURADA
E. 1/50

El pont d'Alfar

Si avui parlem en aquesta secció del pont d'Alfar, és per una raó ben senzilla: és un dels pocs ponts romànics que resten a la comarca. El seu estat de deteriorament i la propera construcció del nou tram de carretera per la seva vora pot fer que acabi en una ruïna.

No solament cal vetllar per la integritat d'aquest monument, sinó que, com més aviat millor, és necessària la seva restauració, tal com s'ha fet amb el Pont Vell de la Pobla i amb el del Collet d'Eina, sota el castell de Guardiola.

Un xic d'Història

Malauradament, a la nostra comarca, no tenim massa notícies, —almenys que es coneguin— de la construcció dels ponts medievals. Sabem, per exemple, que el de *Pedret* s'estava construint a finals del segle XIIIe (1).

Al terme de Bagà, durant el segle XIVe, es construeixen i s'arregnen ponts. Així, el 1331 hi ha un llegat per al pont de *St. Llorenç prop Bagà*.

El dia 11 de juny de 1332 es comença el pont de *Dues-Sòrors*. El 1335 els cònsols de Bagà fan adobar el pont del *Molí*. El 1342 s'està fent el pont de *St. Esteve*. El 15 de juliol de 1338, l'igua s'emportà el pont de *Vilella*. El 9 de març de 1356 els cònsols de Bagà fan adobar el pont de *Grèixer*. El 1393, fan adobar el pont de *l'Avellanet*, etc.²

El pont d'Alfar

Cèsar August Torres, a principis de segle, ja ens parla del ruïnós pont d'Alfar, la qual cosa ens indica que el seu deteriorament li ve de lluny.

Aquesta pont construït sobre el Llobregat en el congost que hi ha entre la bàscula de Figols i la casa d'Alfar (m. de Cercs), formaria part del camí ral o de ferradura que anava de Berga a Guardiola-Bagà-Coll de Jou. El camí pujaria per la dreta del riu i aquí, a través del pont, passaria a l'altra banda i s'endinsaria per damunt del rocam d'aquesta frau. Cèsar August Torres quan descriu aquests paratges ho fa en aquests termes: "És un trajecte d'una bellesa grandiosa. No obstant l'antic camí de ferradura, passa més enlairat, a mig caient de serra, per sobre de timbes amagades

Pont romànic d'Alfar

R. VILADÉS

per l'espessor del bosc, endinsat en la fosca arbreda, era encara més feréstec i pintoresc. Amb la construcció de la nova carretera s'ha destrelajat, a més, gran part de l'hermosa boscuria, que acabarà de desaparèixer en explotar-se el nou camí de ferro, havent desmerescut molt el conjunt de sa enèrgica bellesa.³

El pont és format per una sola arcada de mig punt que s'estreba a banda i banda de timba. Assentat en fermes roques, no perilla el seu enderrocament per aquest indret. La banda SW és la més bona, al contrari de NE que és la més dolenta. Del mig de l'arc han caigut bona part de dovelles i rocs que han produït forats ben visibles des de sobre.

La seva amplada passa poc dels dos metres; les baranes molt baixes, i el sòl construït amb còdols.

L'aparell és a base de pedres petites,

sense polir, i disposades en filades regulars. Sens dubte fou construït en època romànica, probablement a finals del segle XIe o principis del XIIe.

No cal dir com esperem ben prompte la restauració.

NOTES

1. Arxiu parroquial de Berga. Pergamins sense enumerar.

2. SERRA VILARÓ, J. *BARONIES DE PINÓS I MATAPLANA*, V. II, pp. 145-146-147. Ed. Balmesiana, Barcelona 1947.

3. *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Tom I. Palma de Mallorca 1980.

COROMINES, J. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, V. III, Barcelona 1982.

4. TORRAS, C.A. *Guia Itinerari del Berguedà*, pp. 86-88. Any 1905.

L'EROL

US DESITJA
BONES FESTES

